

درآمدی تحلیلی بر

قوانین مالی دولتی

(براساس سرفصل‌های شورای برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم و...)

به همراه پرسش‌های تشریحی و چهار گزینه‌ای با پاسخنامه

قابل استفاده برای:

دانشجویان رشته‌های علمی کاربردی حسابداری

دروس تحلیل قوانین و مقررات مالی دولتی

کلیه سازمان‌های دولتی

علی سیف‌الهی

عبدالرضا جلیلی

علی جمالی

سرشناسه : سیف‌الهی، علی، ۱۳۵۲
 عنوان و نام پدید آور : درآمدی تحلیلی بر قوانین مالی دولتی / نویسنده: علی سیف‌الهی، عبدالرضا جلیلی، علی جمالی
 مشخصات نشر : تهران، ترمه، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری : ۳۳۴ ص
 شابک : ۷-۳۹۸-۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : قوانین مالی دولتی --- راهنمای آموزشی (عالی)
 موضوع : قوانین مالی دولتی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
 موضوع : قوانین مالی دولتی -- ایران
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۳-۱۰-۹۱۰ HJ۲۰۰۹
 رده بندی دیویی : ۳۵۴.۵۰
 شماره کتابشناسی ملی : ۴-۵۶۷۸

♦ نام کتاب: درآمدی تحلیلی بر قوانین مالی دولتی
 ♦ مؤلفان: علی سیف‌الهی، عبدالرضا جلیلی، علی جمالی
 ♦ ویراستار: علی امرایی - امین حسنونند
 ♦ صفحه آراء: سید سعید موسویان
 ♦ طراح جلد: سید سعید موسویان
 ♦ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳
 ♦ ناشر: انتشارات ترمه
 ♦ تیراژ: ۱۱۰۰ نسخه
 ♦ چاپ و صحافی: رسام - چاوش
 ♦ قیمت: ۱۳۰,۰۰۰ ریال
 ♦ شابک: ۷-۳۹۸-۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸

آدرس ناشر: تهران خ انقلاب - خ ۱۲ فروردین، پلاک ۲۹۰

تلفن: ۶۶۴۱۷۳۴۶ - ۶۶۹۶۳۳۰۱

دفتر فروش انتشارات ترمه: تهران خ انقلاب - خ ۱۲ فروردین - خ وحید نظری، پلاک ۱۲۶

تلفن: ۶۶۴۰۱۷۸۳ فکس ۶۶۴۹۶۶۲۸

www.termehpub.ir Info @ termehpub.ir

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است

یادمان باشد هرگاه به یقین رسیدیم که حقیقت کدام است، این
ماییم که به یقین رسیده‌ایم، شاید حقیقت چیز دیگری باشد.

مقدمه

آب دریا را نتوان کشید به قدر تشنگی باید چشید
اهمیت قوانین و مقررات مالی دولتی به حدی است که ضوابط اجرایی بودجه کل کشور را
که حداقل نیمی از مجموع دخل و خرج کشور را تشکیل می‌دهد را بعهدہ دارد. اهمیت
ضوابط اجرایی بودجه کل کشور فقط مشمول بخش دولتی نمی‌شود بلکه دیگر بخش‌های
نظام اقتصادی کشور یعنی بخش عمومی غیردولتی و خصوصی را یا شامل می‌شود و یا
تحت تأثیر قرار می‌دهد.

گسترده‌گی جغرافیایی و موضوعاتی مدیریت مالی کشور بخش عظیمی از ضوابط و
مقررات مالی نیاز دارد که نشست گرفته از قوانین مالی مادر از جمله فصولی از قانون
اساسی جمهوری اسلامی، قانون برنامه و بودجه، قانون محاسبات عمومی و... می‌باشد.
تنوع قوانین مالی، آیین‌نامه‌ها و سایر مقررات زیاد بوده و همچنین هر روز در حال تغییر
و اصلاح هستند که گاهی این تنوع‌ها و گسترده‌گی‌ها موجب تداخل در خصوص ذهن و
پیچیدگی در تجربه و تحلیل آنها می‌گردد.

لذا چنانچه قرار باشد از قوانین و مقررات مالی دولت بصورت مفصل بحث گردد شاید به
جرات می‌توان گفت که بیش از چند هزار صفحه را باید به تحریر در آورده شود و قطعاً کار
خیلی مشکلی خواهد بود و یادگیری آن فراگیر نبوده و فقط افراد خاصی توان استفاده از
آنها خواهند داشت. لذا دروس ارایه شده توسط دانشگاه علمی کاربردی در رشته‌های

حسابداری با گرایش‌های مختلف تحت عنوان بررسی و تحلیل قوانین و مقررات مالی دولتی فرصتی را برای اینجانب بوجود آورده تا بر اساس سرفصل‌های شورای برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری به تدوین کتاب حاضر که درآمدی از جمله قوانین و مقررات مالی دولتی برای دانشجویان رشته‌های حسابداری به رشته تحریر درآورده شود اما اهمیت قوانین و مقررات به قدری مهم به نظر رسید که ناچار شدیم گامی فراتر از سرفصل‌های آموزش عالی گذاشته و به موارد و مواد مهم دیگری از قوانین پرداخته شده است این امر استفاده از کتاب را برای سازمان‌های دولتی نیز فراهم نموده است.

لازم به ذکر است که با توجه به گستردگی قوانین و مقررات مالی نباید انتظار داشت که این کتاب بتوان بصورت جامع به حل مشکل بپردازد بلکه در حد مقبول سعی بر رفع نیاز شده است. لذا از همه‌ی صاحب‌نظران، اساتید دانشگاه و مدیران و کارکنان مالی و... استعفا می‌شود که در جهت بهبود این کتاب مؤلف را راهنمایی و ارشاد فرمایند.

باسپاس

مؤلفین

فهرست مطالب

فصل اول: مقدمه‌ای بر اصول مالی و اقتصادی قانون اساسی

۱۱	مقدمه
۱۱	مهمترین محورهای اقتصادی و مالی قانون اساسی
۱۲	پرسش‌های فصل

فصل دوم: مروری بر قانون دیوان محاسبات

۱۷	مقدمه
۱۷	سیر تاریخی و جایگاه قانونی دیوان محاسبات کشور
۱۸	بررسی تطبیقی سیر تحول قوانین دیوان محاسبات کشور
۲۰	هدف دیوان محاسبات کشور
۲۰	وظایف و اختیارات دیوان محاسبات کشور
۲۲	چگونگی اجرای ساختار و تشکیلات دیوان محاسبات کشور
۲۴	جایگاه و نحوه‌ی اجرای وظایف هیأت‌های مستشاری
۲۷	انواع تخلفات ارجاعی ناشی از اجرای قوانین و مقررات به هیأت‌های مستشاری
۲۸	پرسش‌های فصل

فصل سوم: آشنایی با قانون محاسبات عمومی و ساختار خزانه‌داری کل کشور

۳۱	مقدمه
۳۱	سیر تحول تاریخی قانون محاسبات عمومی کشور
۳۲	تعریف بودجه کل کشور
۳۳	مفاهیم مرتبط با بودجه کل کشور
۳۳	برنامه مالی
۳۴	سال مالی
۳۴	اعتبار
۳۵	ساختار بودجه کل کشور
۳۷	دولت
۳۷	دستگاه اجرایی
۳۹	ساختار سازمانی خزانه‌داری کل کشور
۴۱	پرسش‌های فصل

فصل چهارم: نظارت مالی و قوانین و مقررات پیرامون ذی حساب

۴۳	مقدمه
۴۳	نقش نظارت مالی وزارت امور اقتصادی و دارایی
۴۴	اهداف و جایگاه قانونی نظارت مالی وزارت امور اقتصادی و دارایی و ذی حساب
۴۷	ضرورت اختیار انتصاب ذی حساب از سوی وزارت امور اقتصادی و دارایی
۴۷	تعریف ذی حساب

۴۸	شرح وظایف پست سازمانی ذی حساب بر اساس قانون محاسبات عمومی کشور
۵۰	بررسی برخی قوانین و مقررات پیرامون وظایف ذی حساب
۶۰	تعریف معاون ذی حساب
۶۱	شرح وظایف پست سازمانی معاون ذی حساب
۶۱	شرایط و نحوه‌ی انتصاب ذی حساب و معاون ذی حساب
۶۲	تعریف امین اموال
۶۲	شرایط انتصاب امین اموال
۶۲	وظایف امین اموال
۶۶	تعریف کارپرداز
۶۶	تعریف عامل ذی حساب
۶۷	شرایط واگذاری وظایف ذی حساب به عامل ذی حساب
۶۷	وظایف و اختیارات قابل واگذاری ذی حساب به عامل ذی حساب
۶۸	وظایف عامل ذی حساب
۶۹	وظایف غیر قابل تفویض ذی حساب به عامل ذی حساب
۶۹	اختیارات ذی حساب در مورد مرخصی و مأموریت عامل ذی حساب
۷۰	پرسش‌های فصل

فصل پنجم: مروری بر قوانین و مقررات مربوط به دریافت‌ها و پرداخت‌ها

۷۳	مقدمه
۷۳	اهمیت تمرکز دریافت‌ها و پرداخت‌های دولت در خزانه و اصل ۵۳ قانون اساسی
۷۵	بخش اول: دریافت‌های (منابع) دولت
۷۵	انواع دریافت‌های دولت
۷۵	درآمدهای واقعی
۷۶	منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
۷۷	منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های مالی
۷۷	درآمدهای اختصاصی
۷۹	درآمد شرکت‌های دولتی
۸۰	سپرده‌ها
۸۰	هدایا
۸۱	موارد مهم قانونی مربوط به دریافت‌ها (منابع)
۸۴	خلاصه نکات قانونی مربوط به دریافت‌های دولت
۸۵	برخی از درآمدهای مالیاتی از نگاه قانون مالیات‌های مستقیم
۸۸	بخش دوم: پرداخت‌ها (مصارف) دولت
۸۹	انواع پرداخت‌ها
۸۹	پرداخت‌های قطعی
۸۹	پرداخت‌های غیر قطعی (پیش‌پرداخت، علی‌الحساب و تنخواه‌گردان)
۱۰۰	دیون (با محل و بلا محل)

۱۰۱	نکات اساسی در خصوص دیون بلامحل
۱۰۹	دستورالعمل اجرایی مربوط به دیون بلامحل
۱۰۸	نکات قابل توجه در خصوص پرداخت‌ها از نگاه قانون محاسبات عمومی
۱۱۸	نحوه‌ی پرداخت وجه به دی حسابان از نگاه قانون برنامه و بودجه
۱۱۹	موادی از قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در خصوص برخی از هزینه‌ها
۱۲۱	برخی از مقررات مالی و محاسباتی قانون مدیریت خدمات کشوری
۱۲۲	پرستش‌های فصل

فصل ششم: بررسی قوانین مربوط به صورت حساب عملکرد و قانون تفریغ بودجه

۱۲۷	مقدمه
۱۲۷	بررسی صورت حساب عملکرد از نگاه قانون محاسبات عمومی کشور
۱۳۱	قانون تفریغ بودجه سال‌های پس از انقلاب
۱۳۲	مهم‌ترین موارد قابل توجه در قانون تفریغ بودجه سال‌های پس از انقلاب
۱۳۳	پرستش‌های فصل

فصل هفتم: مقدمه‌ای بر قوانین و مقررات مربوط به اموال دولتی

۱۳۵	مقدمه
۱۳۵	واژگان کلیدی
۱۳۶	وظایف دستگاه‌های اجرایی در خصوص نحوه‌ی نگهداری اموال دولتی طبق قانون برنامه و بودجه
۱۳۶	قوانین و مقررات اموال دولتی از نگاه قانون محاسبات عمومی
۱۴۲	آیین‌نامه اموال دولتی
۱۴۵	وظایف وزارت امور اقتصادی و دارایی در خصوص اموال دولتی
۱۴۶	موارد نظارت بر اموال دولتی
۱۴۷	پرستش‌های فصل

فصل هشتم: مقدمه‌ای بر قوانین و مقررات مربوط به معاملات دولتی

۱۴۹	مقدمه
۱۴۹	الف- معاملات دولتی از نگاه قانون برنامه و بودجه
۱۴۹	ب- معاملات از نگاه قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
۱۵۰	ج- معاملات از نگاه قانون مدیریت خدمات کشوری
۱۵۰	د- معاملات دولتی از نگاه قانون محاسبات عمومی
۱۵۶	معاملاتی که طبق آیین‌نامه مالی و معاملاتی دانشگاه‌ها نیاز به مناقصه ندارند
۱۵۷	آیین‌نامه معاملات دولتی
۱۵۹	روش‌های انجام مناقصه معاملات دولتی
۱۶۲	مقررات مربوط به تضمین در معاملات دولتی
۱۶۲	الف- تضمین از نگاه آیین‌نامه تضمین برای معاملات دولتی
۱۶۳	انواع تضمینات معتبر
۱۶۳	انواع تضمین‌های مربوط به قراردادهای پیمانکاری

۱۶۵	انواع تضمین‌های مربوط به قراردادهای خرید کالا و تجهیزات
۱۶۶	نحوه‌ی آزاد سازی تضمین‌ها
۱۶۶	تضمین برای معاملات و قراردادهای خارجی
۱۶۷	ب- تضمین از نگاه آیین‌نامه مالی و معاملاتی دانشگاه‌ها
۱۶۷	قانون منع مداخله در معاملات دولتی و کشوری
۱۷۰	قانون مسئولیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی
۱۷۰	قانون مجازات تبانی در معاملات دولتی
۱۷۱	قانون نحوه نحوه نظارت مجلس شورای اسلامی بر انعقاد قراردادهای دستگاه‌های اجرایی
۱۷۲	پرسش‌های فصل

فصل نهم: مروری بر قانون مناقصه و مزایده

۱۷۵	مقدمه
۱۷۵	قانون مناقصه
۱۷۵	مراحل انواع مناقصات
۱۷۶	روش‌های دعوت از مناقصه‌گران
۱۷۶	ترکیب اعضای کمیسیون مناقصه در دستگاه‌های اجرایی
۱۷۷	ترکیب اعضای کمیسیون مناقصه در دانشگاه‌ها
۱۷۷	وظایف کمیسیون مناقصه
۱۷۸	فرایند برگزاری مناقصات
۱۷۸	انواع معاملات و روش‌های انجام مناقصه
۱۷۹	ارزیابی کیفی مناقصه‌گران
۱۸۰	ضوابط و مقررات ارزیابی کیفی مناقصه‌گران
۱۸۷	فراخوان مناقصه و موارد مورد لحاظ در آن
۱۸۸	نحوه و نوبت‌های فراخوان
۱۸۸	شرایط تحویل پیشنهادها
۱۸۹	نحوه و چگونگی گشایش پیشنهادها
۱۹۰	نحوه‌ی تعیین برنده مناقصه
۱۹۱	هیأت رسیدگی به شکایات
۱۹۱	شرایط انعقاد قرارداد
۱۹۲	شرایط و نحوه‌ی تجدید یا لغو مناقصه
۱۹۲	شرایط و نحوه‌ی ترک تشریفات مناقصه
۱۹۳	ترکیب اعضای ترک تشریفات مناقصه
۱۹۴	موارد عدم الزام به برگزاری مناقصه
۱۹۵	آیین‌نامه بند (ه) ماده ۲۹ قانون برگزاری مناقصه در خصوص انتخاب مشاوران
۲۰۰	خدمات نظارت کارگاهی مشاوران
۲۰۴	قانون رسیدگی به شکایات قانون برگزاری مناقصات
۲۱۰	آیین‌نامه اجرایی نظام مستندسازی و اطلاع رسانی
۲۱۴	مزایده

۲۱۵	نحوه پذیرش و صدور مجوز ترک تشریفات مناقصه و مزایده توسط شورای اقتصاد
۲۱۶	موارد عدم پذیرش تشریفات مناقصه و مزایده در شورای اقتصاد
۲۱۶	پرسش‌های فصل
	فصل دهم: بررسی قوانین و مقررات مربوط به اجرای طرح‌های عمرانی
۲۲۳	مقدمه
۲۲۳	واژگان کلیدی
۲۲۵	مقررات مالی و محاسباتی طرح‌های عمرانی از نگاه قانون برنامه و بودجه
۲۲۶	بررسی فنی و اجرایی طرح‌های عمرانی (تملك دارایی‌های سرمایه‌ای)
۲۲۶	مرحله اول: مطالعات مقدماتی طرح
۲۲۷	مرحله دوم: مبادله موافقت نامه
۲۲۹	مرحله سوم: مطالعات تفصیلی طرح
۲۳۰	مرحله چهارم: اجرای طرح های عمرانی
۲۳۰	الف- ارجاع کار به پیمانکار
۲۳۵	ب- انعقاد قرارداد پیمانکاری
۲۴۲	ج- مراحل عملیات اجرایی پیمان
۲۴۸	د- تحویل قطعی و آزاد نمودن مابقی سپرده حسن انجام کار
۲۴۹	پرسش‌های فصل
	فصل یازدهم: بررسی برخی از مواد سایر قوانین مالی دولتی
۲۵۳	مقدمه
۲۵۳	الف- قانون برنامه و بودجه
۲۵۶	ب- قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت
۲۵۹	ج- قانون مدیریت خدمات کشوری
۲۶۲	د- قانون نحوه‌ی هزینه کردن اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات عمومی
۲۶۵	هـ- قانون مالیات‌های مستقیم
۲۷۶	و- قانون مالیات بر ارزش افزوده
۲۷۹	ز- قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور
۲۸۳	ح- قانون کار
۲۸۳	۱- ح- تعریف
۲۸۳	۲- ح- مقررات مربوط به قرارداد
۲۸۴	۳- ح- مقررات مربوط به قرارداد کار
۲۸۵	۴- ح- مقررات مربوط به حق‌السعی (مزد)
۲۸۵	۵- ح- مقررات مربوط به کارفرمایان
۲۸۵	۶- ح- مقررات مربوط به اجرای طرح‌های سرمایه‌ای
۲۹۰	۷- ح- مقررات مربوط به جرایم و تخلف از قانون کار
۲۹۳	ط- قانون تأمین اجتماعی

۲۹۲	۱-ط- مهمترین مقررات عمومی قانون تأمین اجتماعی
۳۰۶	۲-ط- قراردادهایی که مشمول ضوابط طرح‌های عمرانی نیستند
۳۰۸	۳-ط- مقررات مربوط به پیمانکاری
۳۰۸	ی- بورس و اوراق بهادار
۳۰۹	مهمترین موارد قابل ذکر در خصوص اوراق مشارکت
۳۱۱	ک- مواردی از قانون مجازات‌های اسلامی
۳۱۲	۱-ک- موارد عدم تمکین و سوء استفاده از قانون
۳۱۳	۲-ک- موارد ارتشاء (رشوه خواری)، ربا و کلاهبرداری
۳۱۵	۳-ک- تعدیات (ستم‌های) مأموران دولتی نسبت به دولت
۳۱۸	ل- قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء اختلاس و کلاهبرداری
۳۲۴	پرسش‌های فصل
۳۳۱	پاسخنامه پرسش‌های چهارگزینه‌ای
	منابع